

מת יקותי הכרשה

וואס דורך איר זעהט זיך די זיסקייט פונ'ם באשעפער

משיחותיו של הגאון רבי מנחם כהן יאזע שליט"א בעל 'מותיקות התורה'

סיפור לשבת

ותור של כחור בר מצוה שהציל את חיי אמו

"אנכי אכלפל אתכם ואת טפכם וינחם אותם וידבר על לבם"

התורה הקדושה מלמדת אותנו כאן דבר נפלא בעבודת המדות, שיזכר נתן לאחיו מזון ועוד, בכדי להסיר את הטינה מלבו, זה למוד בעבורנו שכשאדם מלא בנתינה ופרגון לאולת, קשה לו לחשב על אחרים רע, היות שכלו כבר מלא וגדוש באהבה חסד ונתינה, וכיצד ימצאו ההקפדה והטינה מקום בלבו, וכמה טוב לאדם שיערף חשבון נפש עם עצמו על דרכיו והשקפתו, האם כל רע שהשני עושה לו נשאר אצלו בלב, ואינו מוכן לשכח לזרם ולסלח, או שהוא עובד עם עצמו בכדי לשכח מכה, ולא סתם צותה אותנו התורה שלא לנקם ולנטה מכיין שהנקמה והנטייה נובעת ממעמסה של טינה היושבת על הלב וגורמת לאדם אך כעס וטינה, ומאידך כשאדם מסיר מלבו את כל ההקפדות, הוא נעשה קליל וזרמן וטוב לו בחייו.

ונספר כאן מעשה נפלא בענין הותור וממנו נלמד שמותור לעולם לא מפסידים, ואדרבה מרויחים בכפל מפלים.

<<

לקח מהפרשה

הצידה לגלות מי'עקב אבינו...

הנסיונות, שהיו לבדם במצרים והאחים גרשו אותם מהבית, ולמרות זאת לא נטר להם יוסף שנאה על כה, אלא אדרבה, למד את בניו לשמוח בטוב שיש להם, ולשכח מהצעה, ולכן זכו לגדלה, כי העבירו על מדותיהם, ואת זה אנו מברכים גם את בנינו.

ובכל יום ויום, ולכל אחד ואחד, יש נסיונות ויש קשיים, ואסור להשבר מכה, אלא להשכיל שהנסיונות נשלחים במכון אלינו מאת הבורא, בכדי שנתרומם ונתעלה, ונזכר שיש דין ויש דין, ויש עולם הבא, ולא נשקע בהבלי העולם הזה.

וזה שיעקב אבינו בקש מה', שיחלה האדם בטרם שימות. היות, שיעקב ראה את ענין מכירת יוסף, וכן את כל הדורות הבאים, ורצה שכלם ישכילו לשוב בתשובה. ופעמים רבות, האדם מקבל באמצע החיים קשי מסים, וזה כעין החלי שלפני המיתה, בכדי להשיבו בתשובה. וצריך להיות חכם ולקחת את הקשיים כמנוף לעליה.

והעקה לנצל את החיים לעשות טוב, לעסק בתורה ובמצוות, לא להתעסק בזוטות, לברח מכל מחלקת. מי שמוחפש על מה לדיב, ימצא תמיה.

ומטל עלינו להיות חכמים, לשתק, להעביר הלאה, לא לבזבז את הזמן על מריבות, שאי אפשר לדעת כיצד יסתמו. וכד בבה, לחפש בכל עת היאך לעזוה לחזק, ולרומם את האנשים שסביבנו. והמעשים האלו <<

פרשתנו פותחת ב'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', ורק לאחר מכן מסקמת את שנות חייו של יעקב.

ללמדנו, שלמרות שיעקב היה במצרים, בתוך הגלות - הוא חי מתוך אמונה ובטחון בה', והקשיים הם אלו שחזקו בו את הבטחון בבורא, ועל כן הגלות נכתבה בלשון 'ויחי' ללמדנו שזה היה עקר חייו.

דרך זו של התבוננות ושמחה בכל הטוב ובכל מצב, הנחיל יעקב לבניו כצידה לכל הגליות. ולא עוה, אלא שבמצרים ראו כלם, איך סבב ה', שיזכר יהיה מלה, ומקנאה לא מרויחים כלום, ואדרבא יוסף הלך וגדל, וגם מנשה ואפרים שראו את כל המעשה יודעים שלא שוה לקנאות, ועל כן ניסה יעקב את מנשה והחשיב את אפרים יותר ממנו, ולא חשש לקנאה ביניהם, כי ידע שהם ספוגים במדות הטובות שלמדם יוסף.

ולא עוד אלא שדוקא על ידי הבזיון שיקבל מנשה, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל - כי דוקא כאשר יש לאדם קשיים ובזיונות, והוא נוהג כרחל יוסף ובנימין וכמנשה ואפרים, ומותר ושותק, אזי הוא מתרומם ומתעלה.

וכל ישראל מברכים בכל שבת את הילדים שיהיו כמנשה ואפרים, מחמת שהיה להם אחדות ועמדו בנסיונות קשים, ולא עוד אלא שראו את כל הצער של יוסף בזמן

המעשה ארע בערב שבת פרשת יתרו, שני נערים ירושלמים התכוננו לקרא את הפרשה - פרשת יתרו באותו בית הכנסת לכבוד הבר מצוה שלהם, חסר תאום מקדים הניב את ההתנגשות הבלתי נמנעת, כשאך גלה זאת הגבאי נחרד עד מאד, ויחד עם זאת היה ברור שאחד החתנים יאלץ לותר, ולא לקרא את הפרשה עליה עבד כמה חדשים לפני כן, 'אני מותר!' מכריז אחד החתנים, ובקה מונע באחת את כל אי הנעימות או המחלקת שיכלה להוצר.

כששמעו זאת אמו ושאר המשפחה פשטה בלבם תחושה של החמצה, כל קה הרבה המתינו יחד ליום המיחל והמרגש הזה, בו ישמעו את בנם מחמדס קורא את הפרשה בלה, עליה טרח ועמל, ועתה ישב בנם בבית הכנסת ולא יקרא הוא, אלא בחור אחר, אך למרות הכל שמחו כלם והתגאו בבנם אציל המדות, שהסכים מיד לותר מתוך ידיעה שמעלת הותר עולה על הכל.

ארבע שנים אחר כך ביום ששי ערב שבת פרשת יתרו תשס"ו, אמו של הבחור הנ"ל מבשלת לכבוד שבת, כאשר לפתע היא עוצרת בכאב חד המפלח את לבה ומונע ממנה להמשיך בבשולים.

היא פונה לבדיקה בקפת החולים הסמוך לבית, שם מודיע לה הרופא התורן שעליה להתפנות מיד לבית החולים, מפיון שבכל רגע היא עלולה לקבל התקף לב חליקה, בנה הבכור מצטרף עמה לנסיעה ותוך דקות ספורות הם כבר נמצאים בבית החולים 'שערי צדק', שם מבשר לה הרופא שעליה לעבור צנתור דחוף, רופא <<

שנראים לנו קטנים, הם אלו שזיכילו אותנו לעולם הבא.

על דוד מלכנו נאמר, שהיה יפה עינים וטוב ראי. הוא ראה את הטוב שבכלם, לא שהוא היה צריך לדון לכף זכות, אלא הוא ראה רק טוב, הוא ראה הכל ורה.

כשם שכל אחד ואחד רואה בעצמו רק טוב, כן מטל עלינו לראות בזולתנו אך טוב וחסד, ולחזק ולרומם את כלם, להסתובב עם חיה על הפנים, לא לחפש על מה לבקש, אלא להפך להאיר ולהחמיא על כל דבר: להקריז חו וחסד לאשה שבזכותה יש לנו את כל הטוב, לילדים המתוקים שה' מביא לנו, ולחברים שסביבנו. וזה ידוע, שמי שמקריז סביבו טוב, אנשים חפצים להיות בקרבתו ומשיבים לו טוב כגמולו.

וכשנתבונן, נראה שבמהלך כל החיים הבורא שולח לנו נסיונות של עבודה על המדות, וזה במקנן בכדי להביא את האדם לשלמות בטהר הלב ובמדות טובות. לדגמא, כאשר אדם רואה שחברו לוקח את אמונתו, כגון שהוא יודע לנגן ולפתע מגיע מישהו אחר למקומו שגם הוא יודע לנגן, ואז היצר מכניס לאדם מחשבות של קנאה, מדוע שאני יפרגן לו הלא אני באמת יחודי ובלעדי בחקמת הנגון. וכן מחשבות שונות שנובעות מצרות עין שיש לאדם בתוך תוכו.

ובכדי להנצל מכה עלינו לבא לתלמידי חכמים ולקבל מהם דעת של עין טובה, וכן לבקש מאת ה' שיטהר את לבנו מקנאה ושנאה ועין רעה. ולא עוד, אלא שכאשר אדם נותן ומפרגן לזולתו גם כאשר נראה לו שזה בא על חשבוננו, מבטח לו שהישיב במרומים צופה בטוב לבו ומשפיע לו ולרעו שפע כל טוב, באותה מדה שהוא מטיב ומפרגן לרעהו.

ומטל עלינו להתבונן בלמוד ולראות את הדרך של טהר המדות שהלכו וחדשו בה אבותינו ומורי דרפנו, ולחפץ להדבק בדרךיהם. ולפיקה אנו פותחים את התפלה באבות, ומי שלא כון באבות' לא יצא ידי חובתו, כי לפני שאנו מתפללים עלינו להתבונן באבותינו הקדושים ולכסף

להדבק בדרךיהם ולהיות מתלמידיהם, ולהשתמש עם הדם הטהור שלהם שאורם לנו בעורקים לעין טובה, רוח נמוכה, ונפש שפלה (אבות ה').

וזה שאנו רואים באריכות אצל דואג, שקנא בדוד ופלפל סכרות רבות על מנת לפסל את דוד מלבוא בקהל, והכל נבע מקנאתו ושנאתו לדוד מלפנו. ומאידך, אכנר כן נר שהיה לו עין טובה חפש להכשיר את דוד לבא בקהל. וכן אנו מוצאים אצל יהונתן כן שאול, שהמליך את דוד עליו ולא קנא בו על שהוא לוקח את המלוכה ממשפחתו, היות שראה בדוד שהוא ראוי למלוכה לפי טהר לבו וכדאי שאין בו מדות רעות, שמחמתם הרחיקה תורה את המואבים לבא בקהל.

ולכל אחד ואחד יש טבעים טובים וטבעים רעים, ועבודתנו להמצא בחברה טובה ולפתח בתוכנו את המדות הטובות שבנו, ומאידך לשרש את הרע.

וכאשר אדם שמח בחלקו ורואה את כל הטוב שהבורא משפיע עליו - שהוא בריא וילדיו בריאים, ושיש לו פרנסה ושהוא בריא בנפשו - הוא יתמלא בשמחה עצומה, וכל הקנאה והקטנות שנובעות מצרות עין לא ימצאו מקום בלבו כלל, כי לבו יהיה רחב ושמח שמפרגן ונותן לכלם. כמו שנאמר: "והגות לבי תבונות" - שהמח צריך להגות ולחשב בכל עת כמה טוב ה' עושה עמו, ומתוך כך יהיה לנו חשק להדבק בדרךי האל ולהטיב עם הבריות.

נסכם את חמש בראשית, ונראה שהתורה מלמדת אותנו אמונה ובטחון בה', שבכל מצב ובכל מקום ה' נמצא עמנו. ועלינו לפקח את העינים ולראות את רב טובו וחסדו, ולהדבק בו.

וכן בחמש זה, התורה מאריכה בענין של הצדיקים לדורותיהם, שבכל פרשה אנו רואים את הצדיקים והאבות והשכטים הקדושים, שמלמדים אותנו דעת היאך להדבק בפורה. וכן לאורך כל הדורות, הצדיקים והמנהיגים מדריכים את כל ישראל דרך ה', ועבודתנו לקבל מהם, ועל ידי כן לעלות בדרך העולה בית קל.

פנינה מתוקה

מצוה גדולה להיות בשמחה תמיד. כאשר אדם שמח, הוא מכיר טובה לה' על הבריאה הנפלאה, על החיים, על הבריאות וכל טוב שה' משפיע עלינו. וה' שמח שאנו מעריכים את כל הטוב ושמחים בו.

ועל האדם להשפיע מהטוב שיש לו לאחרים. קניית משהו טוב לעצמה תקנה בעוד כמה שקלים לחבה ותתן לו בעין טובה. ומי שעושה כן, הולך בדרכי הבורא שפותח את ידיו ומשביע לכל חי רצון.

ולפיכך מעלת אמירת "אשרי" שנאמר בה פסוק זה, גדולה מאוד, ומי שאומרה פעמים, הרי הוא בן העולם הבא (ברכות ד:). היות, שבפעם הראשונה אנו מתבוננים בכל השפע שה' נותן לנו, שאנו בריאים ובאפשרותנו להנות מכל הטוב. ובפעם השנייה אנו דבקים במדותיו של הבורא ועושים טוב עם הבריות.

וכן צריה להעריך את כל הטוב שה' עושה עמנו, ועי"כ הטוב מתקיים בידינו. וכן צריה להמיר טובה לה' על גדולי ישראל, שמכניסים בנו רוח חיים, ולהעריך זאת.

פנינה מהפרשה

"בן פרת יוסף בן פרת עלי עין"

איתא בגמרא (ברכות כ.) "אמר רבי אבהו אל תקרי עלי עין אלא עולי עין" - שאין עין הרע שולטת בו ובזרעו, וזה מחמת שכסה את עיניו ולא הסתכל על בנות מצרים באותו יום שהקטר למלכות.

אנו רואים כאן יסוד נפלא בענין שמירת העינים, והוא שרצון ה' שלא נחפש את הטוב המדמה שאצל האילת אלא נשמח בחלקנו הטוב, וכן שלא נוציא לזולתנו את העינים, אלא נשמר ונסתיר את הטוב שבנו מבלי לגרם חלישות הדעת לשני, והכל נכלל בעין טובה, הן לגבי האילת שישתכל על חברו בגישה חיובית ולא במטרה של חמידת הטוב שיש לו, והן לגבי עצמו שלא יבליט את הטוב שבו.

וכשאדם צועד בדרך זו ממילא אין עין הרע שולט בו, וכדאיתא בגמרא שם שרבי יוחנן אמר שהוא מזרעו של יוסף ואינו חושש מעין הרע. יתן ה' שנוכה לעין טובה ועל ידי כן יהיה לנו טוב אמתי ונצחי בזה ובבא.

פנינים מצויידיים - עצה נפלאה לאחדות עם כולם

ידי כן נהיה באחדות עם כלם.

וכן כתב רש"י (בפסוק כח) שיעקב נתן לכלם את כל הברכות, והינו שלכל אחד ואחד יש את הפוטנציאל לזכות בכל הדברים הנפלאים, וצריה להשתמש עם הקנאה בכדי לקנות את כל הדברים הטובים, כענין קנאת סופרים. ועל ידי שנחפש את הטוב שבכל אחד ואחד,

וכן את הטוב שבנו ונפתח אותו לטובה, נהיה באחדות ובשמחה ונוכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

הקבוץ, ועל כן המשיל אותם יעקב לחיות, ללמדנו שבכל עדה ועדה יש את הטבעים שלה, ועבודתנו לראות את הטוב שבה ולקנות אותו לעצמנו, ועל

"האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים"

איתא במדרש, (ב"ר) "צוה אותם על המחלקת אמר להם תהיו כלכם אסיפה אחת, ומתוך שנעשו חבורה אחת התקינו עצמם לגאלה. ולא עוד אלא שאם אתם בלב אחד, אין כל בריה יכולה לכם". והינו שיעקב אבינו הודיע לבניו את הדרך להגיע

לקץ הימים, וזה על ידי שהם יהיו באחדות, שזה ענין האסיפה, ולא עוד אלא שכל אחד ואחד יחפש את הטוב שבאלת ויחפץ לקנותו לעצמו, וזה ענין

נוסף קובע שהצנתור אינו דחוף כל כך.

הם מוצאים את עצמם עם שאלה גורלית, כזו שיכולה להכריע את הכל לחיים או חלילה ההפך. לפתע נכרת במחלקה תכונה רבתית, אחיות מהרו לארגן מתחם סטרילי בסוף הפרוודור, ותוך דקות ספורות הגיע הרב אלישיב זצ"ל למחלקה, על מנת לבצע סדרת בדיקות בגבנו, הבדיקות התארכו והרב אלישיב שבת בבית החולים באותה שבת.

בשבת בבקר לא היה בעל קורא במנין של הרב אלישיב, הבחור הנ"ל שהשתתף במנין, ידע גם ידע את הקריאה בעל פה, שהרי לפני ארבע שנים בדיוק עמל על קריאה זו חדשים, נכון שבסופו של דבר לא הוא קרא את הקריאה, אך אין זה אומר שאין הוא זוכר את הקריאה, וכך הוה שהבחור דגן קרא את הקריאה על בוריה עם כל דקדוקיה וטעמיה.

בתם התפלה נגש הבחור להרב אלישיב שחבב אותו מאד, ובפרט לאור קריאת התורה הנפלאה שקרא, וכששמע את מטרת שהותו של הבחור במקום, ואת הדלמה בו נתונה אמו, הורה מיד לרופאו האישי לבדוק את אמו של הבחור, הקרדילוג בעל השם העולמי נכנס לחדר של אמו, ואחרי בדיקת נתונים העלה שיש לבצע את הצנתור במהירות האפשרית, מוכן מאליו שלאור פסיקתו הנחרצת של פרופסור גדול זה, שהתמחה מאד בתחום הרפואה, הצנתור העבר מיד למעשה, הרב אלישיב הוסיף את ברכתו, הצנתור עבר בהצלחה בסיעתא דשמיא, וכעבר יומים כבר שבה האם לביתה כשהיא בריאה ושלמה, את כל התגלגלות הענינים תלו בלם בזכות ותורו של הבחור דגן ארבע שנים קדם לכן.

מספור נפלא זה יש ללמוד שבזרא כל העולמים צופה ומביט במעשיו הטובים של כל אחד ואחד, ומשלים למי שמטיב ועוזר ומותר לזולתו בכפל כפלים, וגם אם לפעמים נראה שאנו יוצאים מפסדים מהותור עלינו לדעת שעצם זה שנפשונו מתחשלת ומתרוממת מעל ההנאות הגשמיות והזמניות, זה לבד דבר גדול מאד, מפיון שעל ידי כן אנו קונים בנפשנו שלמות ואצילות, ולבד מקד אנו יכולים להיות סמוכים ובטוחים על בורא כל העולמים, שיפצה אותנו ויעניק לנו שפע ברכה והצלחה עד בלי די, באותה מדה שנתנו ופרגנו לזולתנו.

זודט לשולחן שבת

"ראה פניך לא פללתי" - שנשארת חזק בדעתך על אף כל הקשיים שעברת, וכמו כן "הראה אתי אלקים גם את זרעך", שגם מנשה יתחזק על ידי הקשיים שיקבל, כי דוקא כאשר הם נשארים חזקים ואיתנים בדעתם בכל מצב, ויודעים להשתמש עם הבזיונות והקשיים כמנוף לעליה בעבודת ה', אפשר לזכות לדברים נפלאים, וזה מה שכתוב "וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים". וכידוע שנחלתו של מנשה גדולה בהרבה יותר משאר השבטים, והכל מחמת שלא נפל בדעתו ולא קינא באפרים אחיו הקטן.

וכשנתבונן בזה עוד נראה, שעקר הקנאה נובעת מחמת שאדם לא מעריך את רוב חסדי ה' שעמו ואינו שמח בחלקו, ועל כן תכף לענין זה אמר יעקב "האלקים הרעה אתי מעודי עד היום הזה" - שכשאדם מתבונן שה' עמו תמיד ומשגיח עליו בפרטיות, אזי אינו מקנא בזולתו.

לפי זה מוכן מדוע אנו רואים שדוד המלך ע"ה מדבר הרבה על שירה וזמרה של הודאה לה' יתברך ואינו מדבר כל כך מענין עבודת המדות, ולפי מה שבארנו מוכן היטב, מכיון שכשאדם לא מודה לקב"ה ואין לו הכרת הטוב אזי המדות הרעות מוצאים בו מקום, ברם כשאדם מלא בהסתכלות חיובית על החיים, ולבו מלא הערכה לקל המטיב עמו, אזי אין לו קנאה ושנאה על חברו.

ובכדי להגיע להכרת הטוב, ראוי לנו לעשות עסק מכל טוב וחסד שהבורא יתברך עושה עמנו ברב רחמיו, ובפרט כשאנו רואים נסים קטנים והשגחה פרטית אפילו בדברים קטנים, זה ההוכחה הגדולה ביותר שאנו אהובים לפני ה' שעושה את הכל לטובתנו.

לפי דברנו מבאר היטב מפני מה בחנכה אנו עושים עסק גדול מנס הדלקת המנורה, הגם שלכאורה נס המלחמה היה גדול מאד, היות שבנס השמן אנו רואים שהקב"ה נמצא עמנו, ומרב אהבתו אלינו הוא עושה עמנו נסים בתוך הטבע כביכול, ועל כן הגם שיכלו להביא שמן טמא דטמאה התרה בצבור, מכל מקום הם ידעו שהקב"ה עתיד לעשות עמם נס, בכדי שיהיה עדות לבאי עולם ששכינה שורה בישראל, וכמו שאנו אומרים מדי יום "אהבת עולם אהבתנו" - אהבה שמתגלית בפרט באמינים הקשים, שישראל יורדים להיכן שיורדים, שאזי הקב"ה מראה קבל עם ועדה שהוא לא שכח אותם והוא אוהב אותם כמלך שאוהב את בנו יחידו באהבה שאינה תלויה בדבר.

ונבאר את הדברים ביתר באור: לדגמא כאשר מחלקים מזון וכדומה, ואדם כל שהוא לא קבל, זה לא כל כך אכפת לאנשים, ובפרט כשהו בדברים קטנים, ומכל מקום למשפחתו הקרובה הדבר קשה וכואב, כמו כן כשה' יתברך משגיח עלינו אפילו בדברים הקטנים ביותר, זה מראה את גדל קרבתו אלינו ואת חביבותו אצלו.

המורם מכל האמור: בכל זמן עלינו להתעמק ברב הטוב שה' עושה עמנו ולהודות לשמו הטוב, וזאת יש לדעת שכשאדם מעריך את הנסים שהקב"ה עושה עמו ועם זולתו ומברך על כן, וכן הוא מודה שלא ארעו לו הנזקים שארעו לחברו, הוא חוסך מעצמו תקלות ובעיות, הן ברוחניות שהם המדות הרעות כגון כעס שנאה וקנאה, והן בגשמיות שהקב"ה שומר עליו תדיר.